

Лесік І. М.

*доктор філософії, доцент,
доцент кафедри економічної теорії та суспільних наук;
Миколаївський національний аграрний університет*

Вільховатська А.І.

студентка

ШЛЮБНО-СІМЕЙНІ ВІДНОСИНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в тому, що сім'я, яка має забезпечувати надійний захист кожному індивіду, слугувати опорою у будь-яких життєвих ситуаціях, стикається з глобальними викликами, пов'язаними із демографічною, економічною, політичною, морально-етичною та іншими кризовими явищами. Як соціальний інститут, сім'я переживає кризу, що проявляється у низькій народжуваності, значній кількості розлучень, порушенні емоційного стану, насиллі у сім'ї. Родина виступає першоджерелом формування особистісних орієнтацій, фундаторами сімейних та світоглядних цінностей стають батьки. Міжособистісні стосунки між батьками формують психологічний портрет майбутніх шлюбно-сімейних відносин, впливають на свідомість дитини. Водночас, необхідно враховувати взаємодію не тільки батьків а й усіх учасників процесу становлення особистості.

Наукові дослідження проблемних аспектів шлюбно-сімейних відносин охоплюють значне коло питань, які вивчають різноманітні сфери життєдіяльності людини. Проте, винайти єдину універсальну концепцію подолання кризових явищ неможливо, оскільки фактори впливу зовнішні і внутрішні, як на індивідуальному так і на глобальному рівні можуть суттєво відрізнитись. Метою роботи є вивчення проблемних аспектів шлюбно-сімейних відносин, дослідження напрямів зміцнення інституту сім'ї.

Згідно Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993) [1] визначено, що «молода сім'я - подружжя, в якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років».

Зміна вікової межі з 30 до 35 років, свідчить про подовження періоду формування базових складових матеріально-економічної самостійності. Як правило, це може бути пов'язано з отриманням освітніх компетенцій, практичних навичок, постійним місцем роботи, достатнім рівнем оплати праці, соціальною мобільністю. Проте безробіття, як кризове явище, може внести свої корективи.

Нагальні проблеми безробіття окреслюють коло небезпек, серед яких: втрата можливості отримання стабільного високого доходу, як засобу до існування та самовідтворення; втрата досвіду та професійної майстерності людьми які не мають роботи за фахом; масова міграція, через соціальні, економічні та політичні аспекти [2].

Аналітичну оцінку кількості укладених шлюбів та розлучень в Україні з 2015-2019 рр. розглянемо в ілюстративному вигляді (рис. 1).

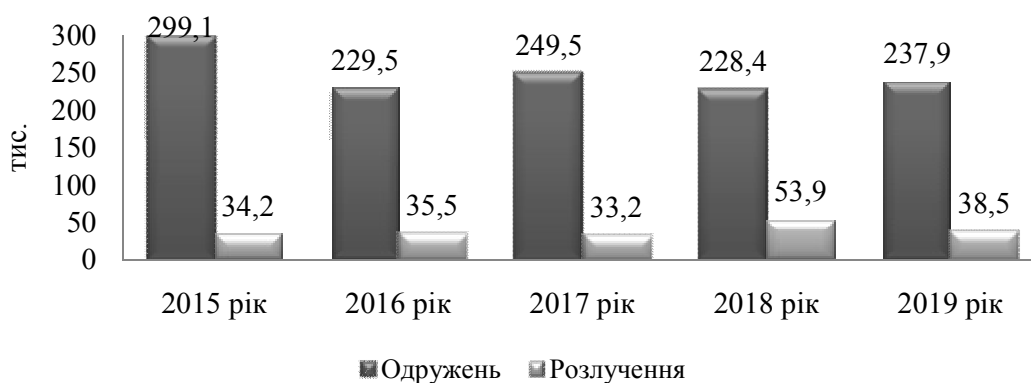

Рис. 1. Динаміка одружень та розлучень в Україні, 2015-2019 рр.

Джерело: побудовано авторами з використанням [3]

За наведеними даними кількість одружень у 2019 р. перевищує у 6 разів кількість розлучень у цьому ж році, подібна тенденція була зафіксована у 2016 р. Серед розглянутих показників найбільшим було відхилення у 2015 р. (у 8 разів), найменшим (у 4 рази) у 2018 р. Порівнюючи динаміку розлучень в цілому, можна зазначити, що показник 2019 р. порівняно з 2015 р. зріс на 12,5%, а також є вищим за показники 2016-2017 рр., але порівняно з 2018 р. він зменшився на 28,6%.

Вивчаючи тенденцію одружень та розлучень в Україні необхідно врахо-

увати сім'ї, які знаходяться у цивільних відносинах. Іноді, злякавшись відповідальності, шлюбного контракту, аліментів партнери не реєструють свої стосунки. У ситуаціях з розлученням страждають діти, незалежно від форми сімейних відносин. Саме тому, дорослим необхідно приймати зважене рішення, перед тим як брати на себе відповідальність створювати сім'ю.

Слід брати до уваги й той факт, що чисельність населення в Україні, за даними статистики [4], також зменшується. У 2019 р. кількість населення скоротилась на 775,7 тис. осіб порівняно з 2015 роком.

Також з кожним роком погляди на життя змінюються, відбувається переорієнтація цінностей у тому числі з точки зору шлюбно-сімейних відносин. Все більше молоді серед пріоритетів обирає освіту, кар'єру, тоді як сім'я відходить на другий план. Зважаючи на дану тенденцію необхідно наголосити на важливості виконуваних сім'єю функцій, серед яких у тому числі й репродуктивна, яка відповідає за відтворення людства (рис. 2).

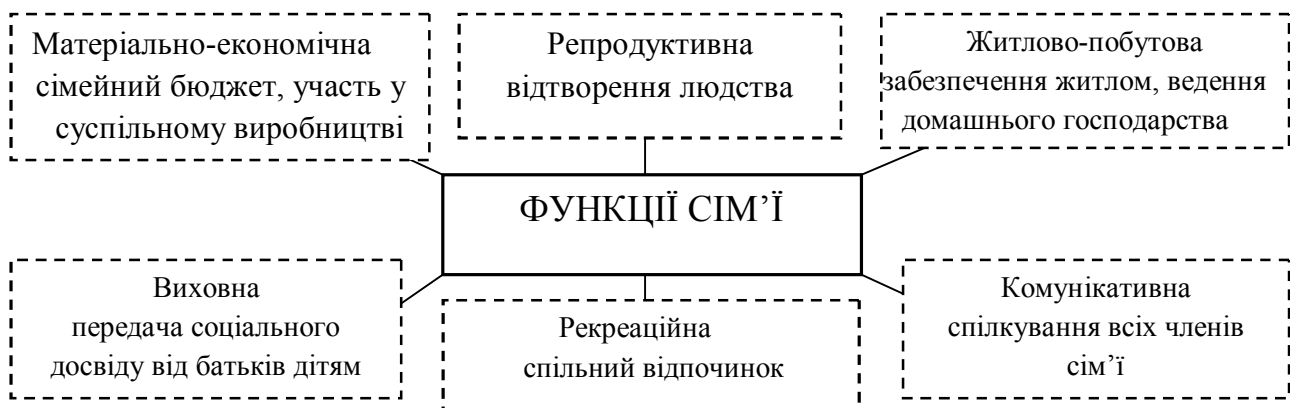

Рис. 2. Основні напрями функції сім'ї

Джерело: узагальнено авторами [5]

На початку створення сім'ї, кожна із сторін має певну уяву про неї, але частіше за все очікування не справджуються. Через необміркований вибір партнера, нездатність вести домашнє господарство, несумісність інтересів, поглядів на життя, фінансову нестабільність, відсутність власного житла, стабільного доходу сім'я може бути зруйнованою.

Нами було проаналізовано дані про кількість шлюбів за віком подружжя в Україні у 2015-2018 рр. (табл. 1).

Кількість шлюбів за віком подружжя в Україні

Роки	У віці, років										
	до 18	18-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 і старше
Чоловіки											
2015	164	5102	77802	97929	49073	25085	15707	9956	7188	4854	6178
2016	109	4082	55606	72835	39977	20085	12521	8319	6030	4320	5569
2017	84	3705	56884	78608	45607	22588	14412	9638	6731	4941	6324
2018	65	3011	49128	69778	42202	22267	14115	9667	6627	4942	6609
Жінки											
2015	2417	26239	108089	75918	36615	18903	11654	7363	5096	3323	3421
2016	1769	19991	77986	58067	29680	15757	9507	6340	4313	2870	3173
2017	1377	19359	82691	63072	34565	18038	11273	7427	4918	3222	3580
2018	996	16621	72750	56280	32626	18214	11316	7583	4872	3384	3769

Джерело: побудоване автором з використанням матеріалів [6]

Аналіз наведених даних дає підстави стверджувати, що у 2018 р. тенденція створення ранніх шлюбів (до 18 років) зменшується, як серед жінок, так і серед чоловіків. Зберігається найбільша кількість шлюбів серед чоловіків, укладена у віці 25-29 років, але водночас показник скорочується на 28151, на відміну від показника 30-34 років, який майже за весь період дослідження залишається в межах 40,0- 49,0 тис. Серед жінок найбільше утворено шлюбів у 20-24 роки.

Збільшується кількість сімей, які можуть але не хочуть мати дітей, як і тих, хто хоче, але не може, що стає загрозою швидкого вимирання нації. Також толерантність формує підстави для поширення відносин між людьми з нетрадиційною орієнтацією. Зростає кількість неповних сімей, все більше дітей народжуються поза шлюбом. Але шлюби розпадаються не тільки через соціальні та фінансові труднощі, а і через нестачу знань, відсутність психологічної допомоги.

В кожній сім'ї, незалежно від віку можуть виникати суперечки з приводу виховання дітей, розподілу сімейного бюджету, проте дуже важливо прислухуватися один до одного, підтримувати погляди та інтереси. Слушно Мати Тереза стверджувала : «Для створення сім'ї досить полюбити. А для збереження – потрібно навчитися терпіти і прощати» [7].

Отже, молода сім'я на початку свого існування є слабкою, тому їй потрі-

бна підтримка не тільки з боку рідних та близьких людей а й з боку держави. Важливими є зовнішні умови, які дозволять кожному члену сім'ї розвиватися. Активний розвиток державної сімейної молодіжної політики може сприяти створенню соціальних, житлових, фінансових умов для того, щоб молодь серед основних пріоритетів вибирала створення сім'ї. Суспільство стрімко змінюється. Сьогодні все більше уваги приділяється здоровому харчуванню та способу життя загалом. Можна зробити припущення, що серед життєвих пріоритетів, кількість тих, які оберуть міцну та щасливу родину, зростатиме, що у свою чергу сприятиме покращенню соціально-економічної та демографічної ситуації в Україні.

Список використаних джерел

1. України, З. (1993). Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 5 лютого 1993 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, (16).
2. Лесік, І. М. Соціально-економічні небезпеки безробіття для інфраструктури аграрного ринку України *Modern Economics*. 2019. № 17. 127-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-20).
3. Статистична інформація щодо державної реєстрації актів цивільного стану (2015-2019). *Департамент нотаріату та державної реєстрації*. URL: https://minjust.gov.ua/actual-info/stat_info.
4. Кількість населення України. (2015-2019). *Міністерство фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/2015/>.
5. Маценко, Л. М. (2019). Педагогіка сімейного виховання : підручник. Київ: ЦП Компринт. 376.
6. Населення України за 2018 рік : демографічний щорічник (2019). *Державна служба статистики України*. URL : www.ukrstat.gov.ua
7. Цитати українською про сім'ю. URL: <http://tsytaty.ukrayinskoju.pro/simyu.html>.